

opkomen voor kwetsbare mensen

NETWERK

Bij mensen blijven

Jaarverslag
2021

Inhoudsopgave

- 4 Bij mensen blijven
- 6 Netwerk DAK in cijfers
- 8 Aandacht voor de kernwaarden
- 10 Netwerk DAK als koepel?
- 12 Doe-boek van Netwerk DAK - werken aan voorwaarden
- 14 Ontmoeting en (beleids)verandering Luisterkracht14
- 16 Zingeving in en buiten het inloophuis
- 18 Uit je dak! Werken aan professionalisering
- 20 Uitwisseling workshops en bijeenkomsten
- 22 Landelijke netwerkdag 'Jong en oude - Samen sterk!'
- 26 'Ik heb de ruimte om gesprekken te voeren'

Bij mensen blijven

4 **Inloophuizen, buurtpastoraat en straatpastoraat laten zien dat er steeds weer een nieuw verhaal van verbondenheid mogelijk is. Nieuwe vormen van gemeenschap komen tot bloei als ieder mens mee mag doen. Arm en rijk, jong en oud, succesvol of verward.**

De polarisatie in de samenleving neemt toe, maar tegelijk horen we ook de roep om verbinding steeds vaker en steeds luider. Ondanks de schijnbaar steeds scherpere tegenstellingen zijn grote groepen mensen bereid om te zorgen voor elkaar, en om zich in te zetten voor elkaar. Zo ook in inloophuizen, bij buurtpastoraat en straatpastoraat.

Polarisatie onttrekt dat gegeven aan het zicht. De wens om onderling verbonden te zijn, óók over de grenzen van

deelgroepen in de samenleving heen, is wijder verbreid dan de wens om mensen die anders zijn dan jijzelf te overstemmen. Maar tegelijk bedreigt polarisatie die verbondenheid wel. We zien dat in de VS, waar openheid voor de leefwereld en opvattingen van de ander een schaars goed aan het worden is, en waar het adagium "Anyone who contradicts you is part of the conspiracy" die openheid zelfs bij voorbaat verdacht maakt.

Ieder mens telt

Daarmee is openheid naar de medemens buiten je eigen kring, en is de gedachte dat ieder mens telt en gehoord mag worden, zelf al bijna een vorm van gedrag die we niet meer als vanzelf vertonen. We krabben ons eerst drie keer achter het oor voor we die houding, die zo onder vuur ligt, aannemen. De openheid die we nog maar een paar jaar geleden voelden (en ook weer niet voelden,

zo vanzelfsprekend was ze) kun je blijkbaar afleren. Maar: dan kun je haar dus ook weer aanleren! In de wereld van kerkelijk betrokken mensen is daar een prachtig instrument voor: presentie. Present zijn is de voortgaande oefening in het omgaan met de ander zonder te oordelen en zonder degene te zijn die aangeeft hoe het verder moet. Medemens van buiten je eigen kring, mensen die anders zijn, mensen die 'vreemd' reageren en mensen die anders denken, worden in de hulpverlening vaak geconfronteerd met de agenda van de (hulpverlenende) ander. De ander wil dat je openstaat voor zijn/haar analyses en zijn/haar logica, en vooral: voor zijn/haar oplossingen en zijn/haar tijdspad. De ander wil best naar je luisteren en met je optrekken, maar wil op een gegeven moment toch ook wel resultaat zien, en heeft vaak duidelijke opvattingen over het wanneër van dat 'gegeven moment'.

Dat is voor mensen bij wie veel heeft tegengezeten, nogal eens te veel gevraagd. Wie present is, vraagt niet veel. Niet van de medemens met wie hij/zij oploopt. Maar wel van zichzelf, want oordelen opschorten, geduld oefenen, je verplaatsen in de (soms volstrekt eigen) logica en beleving van de medemens, vraagt veel. Maar het wordt gedaan vanuit de overtuiging dat ieder mens telt en gehoord mag worden.

Boodschap van hoop

Makkelijk gezegd, moeilijk gedaan, dus. Een continue zoektocht die ingaat tegen het dogma dat alles maakbaar is, die accepteert dat mensen verstrikt raken in hun eigen levensverhaal en in de bureaucratie. Omdat 'curling' (alle oneffenheden op iemands pad wegpoetsen) misschien wel pijnlijker is voor diegene dan met de kop tegen de muur lopen: je ontnemt

diegene dan immers de kans om op eigen wijze met de situatie om te gaan en door ervaring te groeien. Wie present is, wil niet curlen, maar erbij zijn, en de balans zoeken tussen wat nog wel kan en wat niet kan. Zelf de machteloosheid mee-ervaren, en tegelijk successen en andere goede momenten mee-vieren.

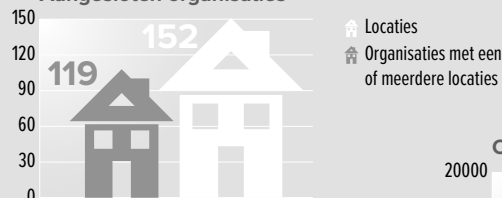
Veel mensen in onze samenleving zijn bewust of onbewust op zoek naar een nieuw "verhaal van verbondenheid": een aansprekend, uitnodigend, hoopgevend, persoonlijk ervaren, samenhang stichtend vergezicht. Inloophuizen, buurtpastoraat en straatpastoraat weten dat het méér is dan een verhaal: het kán, het is praktisch, elke keer opnieuw.

Laten we samen trots zijn op de boodschap van hoop die we daarmee brengen. Heel veel mensen hebben behoefte aan zo'n boodschap en tallozen willen eraan mee doen!

Netwerk DAK in cijfers

Netwerk DAK is hét netwerk van inloophuizen, buurtpastoraat en straatpastoraat. 119 verschillende organisaties, met samen meer dan 150 locaties, 170 beroepskrachten en 6.000 vrijwilligers, zijn er lid van. Samen bereiken ze rond de 22.000 bezoekers per week, die elkaar ontmoeten en met elkaar optrekken.

Aangesloten organisaties

Nieuwsbrieven verstuurd in 2021

- 550 (personen werkzaam bij) lid-organisaties
- 30 samenwerkingspartners
- 20 co-financiers
- 100 overige waaronder gemeente adviseurs van de PKN, onderzoekers, medewerkers van bisdommen

In de nieuwsbrieven deelt Netwerk DAK verhalen en ervaringen uit de praktijk, ontwikkelingen in het werkveld (beleid, trends, onderzoeksresultaten) en daarnaast vacatures alsmede data van events en andere bijeenkomsten. Op de website wordt de niet-datumgebonden informatie eveneens aangeboden, maar dan op thema en niet op publicatiedatum.

Een relevante publicatie in 2021 was het artikel Diaconaal werk tijdens de tweede coronagolf, een onderzoek van de Protestantse Theologische Universiteit en Hogeschool Windesheim.

Organisaties menskracht

Toelichting: Voor de corona jaren 2020 en 2021 houden we de schatting van vrijwilligers en bezoekers aan van 2019

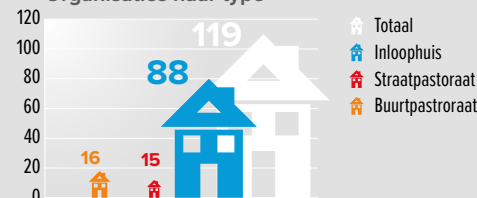
De ondersteuning door Netwerk DAK betrof in 2021:

- Online en fysieke bijeenkomsten voor coördinatoren en vrijwilligers
- Uitwisselingsdagen
- Informatie over wet- en regelgeving voor bestuurders
- Begeleiding van organisaties
- Innovatie

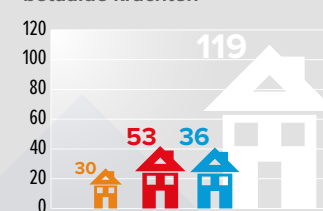
Inloophuis, buurtpastoraat en straatpastoraat hebben werkinhoudelijk de nodige overeenkomsten. En als er al sprake is van verschillen, dat zijn de verschillen tussen bijvoorbeeld inloophuizen onderling, ongeveer even groot als tussen een inloophuis en een buurt- of straatpastoraat. Qua organisatie volgen de verschillen wat meer (maar zeker niet consequent!) die

kunstmatige driedeling. Wel of geen dagelijkse aanloopvoorziening, wel of geen inbreng van lokale overheidsgelden, wel of geen loondienstsituatie voor betaalde krachten, enzovoort: het zijn factoren die ook effect hebben op het soort ondersteuningsvragen dat ze aan Netwerk DAK stellen. Daarom (met dus de opmerking dat het onderscheid niet alles zegt) een overzicht wat betreft de verdeling:

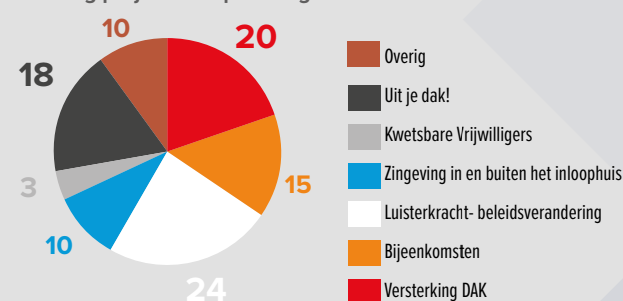
Organisaties naar type

Organisaties naar aanwezigheid betaalde krachten

Verdeling projecten in percentage:

Het werk van Netwerk DAK wordt mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van: Adessium, Ars Donandi, Pasman Stichting, Cordaid, Dioraphte, Fonds Sluyterman van Loo, Fundatie van den Santheuvel, Sobbe, Kansfonds, Kerk in Actie, Konferentie Nederlandse Religieuzen – PIN, Maatschappij van Welstand, Oranjefonds, RCOAK, Stichting het R.C. Maagdenhuis, Stichting Rotterdam. Ook vanuit particulieren, diaconieën en religieuzen zijn (anonieme) giften binnengekomen. Wij danken iedereen voor hun bijdrage.

Netwerk DAK: Aandacht voor de kernwaarden

Accepteren dat niet alles maakbaar is. Accepteren dat sommige mensen zo in de knoop zitten met zichzelf en zo verdwaald zijn in de bureaucratie, dat contact houden het enige, en op dat moment hoogst haalbare, is dat telt. Dat is wat de leden van Netwerk DAK doen. Dat is dus ook de inhoudelijke rode draad in alle projecten en bijeenkomsten van Netwerk DAK in 2021.

Relaties zijn in de presentiebenadering niet-instrumenteel, nooit een stap op weg naar iets anders. Ze zijn ten diepste een uiting van het 'bij mensen blijven'. En dat gezegd hebbend, mensen uitnodigend meenemen, en ruimte geven om mee te gaan doen en daaraan eigenwaarde ontlelen. We vermijden niet voor niets het woord 'stimuleren' en zelfs het

woord 'uitnodigen': om je gestimuleerd te voelen, en om op een uitnodiging in te kunnen gaan, moet je eerst ruimte voelen. Ruimte die veel van de mensen voor wie wij er zijn, niet ervaren. En ook hier geldt weer: ruimte is geen ruimte als wij voor de ander al hebben dichtgetimmerd, wat hij/zij met die ruimte moet doen. Daarom geven we uitdrukkelijk geen

signalen af die neerkomen op: "Je moet anders kijken", of: "Ga nu eens iets dóén". We scheppen ruimte en maken die voelbaar. In die ruimte kan de ander gaan ervaren dat er iets kán. Vóórdat dat besef er is, zet elke prikkel van buiten alleen maar aan tot iets dat een onnodig hoog risico van een deceptie in zich draagt.

Community en presentie

Inloophuizen, buurt- en straatpastoraat bouwen relaties tussen mensen van uiteenlopende achtergronden, jong en oud, vrijwilligers en bezoekers; maar ook tussen tegenpolen in de maatschappelijke polarisatie. Beroepskrachten, vrijwilligers maar ook bezoekers nemen een aandeel in de totstandkoming van nieuwe netwerkjes, nieuwe verbanden, nieuwe vormen van gemeenschap.

In januari 2021 hielden we de studiedag 'Community en presentie'. Daarop verdiepten we samen onze inzichten naar aanleiding van ervaringen hiermee. Hoe gaat dit in zijn werk, welke waarden realiseert dit (anders dan deze verbanden zelf), in hoeverre is een succesvolle ervaring hiermee herhaalbaar en verplaatsbaar, en in hoeverre moet je dat willen, gegeven de agenda-loosheid van de presentie-insteek? Voor zulke vragen was ruimte. Zeventig mensen vanuit onze leden namen deel aan deze dag.

Kernwaarden centraal

Dilemma's, vragen, antwoorden die specifiek zijn voor het werk van onze leden, brachten we in de loop van 2021 bij elkaar. Verbinden, ruimte geven, een veilige sfeer creëren – rond deze kernwaarden maakten zes bestuurders van NWD-leden een 'doe-boek'.

Dit boek schetst de voorwaarden om vanuit deze kernwaarden te blijven werken. De omgeving is gericht op zelfredzaamheid, maar telkens weer blijkt dat niet alles

maakbaar is. Het doe-boek helpt mensen, hun eigen verhaal te vertellen. Het helpt beroepskrachten en vrijwilligers, mensen de veiligheid te laten ervaren om die stap te zetten. En ook bij onze advisering in het kader van het project 'Uit je dak!' vormden deze kernwaarden het vertrekpunt.

Ontmoeting

Met het project 'Luisterkracht' kiest Netwerk DAK voor een manier van beleidsbeïnvloeding waarbij we beleidsmakers prikkelen om oog te hebben voor het feit, dat er voor de mensen waarmee onze leden werken, vaak geen eenvoudige oplossingen zijn. In het project trekken mensen met een verhaal langere tijd op met beleidsmakers. Ze maken voelbaar wat de waarde ervan is als mensen iets van zeggenschap krijgen over de oplossingen die voor hun problemen worden aangedragen. Netwerk DAK helpt zijn leden, zowel deze mensen als de beleidsmakers te coachen in deze relatie.

Netwerk DAK als koepel?

In de praktijk werkt Netwerk DAK steeds meer als een koepelorganisatie. Het opzetten (februari 2020) en uitvoeren (2020-2021) van het Netwerk DAK Corona-noodfonds heeft dit aspect van onze rol alleen maar pregnanter gemaakt. In 2021 besloot het bestuur tot een transitie naar een meer formele en een inhoudelijk nader ingevulde koepelfunctie.

Vanuit het in 2020 ingestelde corona-noodfonds was op het hoogtepunt ongeveer € 250.000,- beschikbaar voor snelle ondersteuning bij kleine initiatieven. Een bakfiets om tijdens de lockdowns koffie mee rond te brengen langs de

plekken waar de bezoekers nu verbleven. Hulpmaterialen om na openstelling de 1,5m ook binnen mogelijk te maken. Maar ook: supermarktbonnen voor gezinnen die door baanverlies een armoedeval maakten. In 2021 werden de laatste aanvragen van het Noodfonds corona afgehandeld.

Van inloop naar uitloop

Eveneens in coronatijd belegde Netwerk DAK een webinar om tips voor concrete actie uit te wisselen tussen de leden. Zeventig deelnemers hadden input op deze online bijeenkomst onder het motto 'Van inloop naar uitloop tijdens en na corona'. Het adviseren rondom de coronamaatregelen ging heel 2021 door.

Ook bemiddelde Netwerk DAK bij de verspreiding van 11.000 zelftesten over locaties die hier belang in stelden.

Helpdesk

Ook de algemene advisering werd uitgebreid in 2021. We maakten meer tijd vrij om op ondersteuningsverzoeken in te gaan, en breidden het aantal deskundigen uit waarop een beroep kon worden gedaan. Hoewel er natuurlijk geen sprake was van een 32 uur per week bezette helpdesk, lukte het ons om vier werkdagen per week bereikbaar te zijn. Ook kwamen nieuwe downloads beschikbaar, zoals modelstatuten, modelbrieven voor fondsenwerving etc.

Profileren

Statutair is Netwerk DAK een stichting. Maar de 118 lokale organisaties betalen contributie. Het lijkt op een ledenorganisatie dus. We zijn het gezamenlijke platform en expertisecentrum van en voor onze leden. Moeten we meer werk maken van functies die verder gaan dan het rechtstreeks bedienen van eigen leden? Lobbyen bij beleidsmakers voor de doelgroep van onze leden bijvoorbeeld? Of actief aan bewustwording doen in bijvoorbeeld kerken, verreweg de grootste groep onder de initiatiefnemers achter het werk van onze leden?

In 2021 heeft het bestuur zich hierover gebogen. En over de vraag, wat ervoor nodig is om die transitie succesvol te maken. Netwerk DAK zal zich vanuit een functie als 'koepel' nog meer kunnen profileren als spreekbuis en aanspreekpunt voor 'de sector' (dus naast eigen leden ook soortgelijke initiatieven, maar wellicht ook activiteiten van instanties op ons werkterrein). Zo wordt onze vertegenwoordigende functie breder, en krijgt ons takenpakket een andere inhoud.

In gesprek

In 2022 wordt de volgende stap gezet. Dan gaat het bestuur met de lid-organisaties in gesprek. Wat verwachten zij en wat kunnen/willen ze zelf bijdragen? Met dit proces bereiken we dat de aangesloten organisaties meer bij de beleidskeuzes betrokken zijn, én dat ze, doordat ze een gedeelde visie en gedeelde belangen bij elkaar ontdekken, meer samen optrekken.

Al met al maken we zo de band met en tussen de leden hechter, leggen we een stevige basis voor een veel sterkere profilering van Netwerk DAK en haar leden naar buiten, en maken we een representatie van het werkveld mogelijk die méér impact heeft in de publieke opinie én in relevante beleidsprocessen binnen/tussen instanties!

Doe-boek van Netwerk DAK - werken aan voorwaarden

Inloophuizen hadden behoefte aan een kompas om de koers te bepalen bij dilemma's waar ze in hun dagelijkse praktijk tegenaan liepen. Het doe-boek dat Netwerk DAK in 2021 heeft ontwikkeld en beschikbaar gesteld, helpt bestuurders en medewerkers om met die dilemma's niet ad hoc om te gaan, maar daarbij aan een koers vast te houden. Geen verzameling tips dus, maar een hulpmiddel om dicht bij je kernwaarden als inloophuis te blijven.

Netwerk DAK vroeg daartoe allereerst aan een kerngroep van zes bestuurders uit de achterban, zich samen te bezinnen op de voorwaarden voor het werken met kwetsbare vrijwilligers. Veel van de vrijwilligers in inloophuizen behoren immers tevens tot de groep kwetsbare mensen die de doelgroep van het werkt vormt – of hebben daartoe behoord. De conclusie van deze denktank was dat voor deze groep vrijwilligers de relatie met degene die hen aanstuurt het succes en welbevinden kan maken en breken.

Het is de relatie waarin iemand opbloeit. Steeds weer blijkt immers dat het leven niet altijd maakbaar is. Kwetsbare mensen kunnen groeien door bezig te zijn en verantwoordelijkheid te krijgen, maar bezig zijn en verantwoordelijkheden hebben, kan ook bij tegenslag leiden tot gevoelens van falen, en zo iemands zelfbeeld en zelfvertrouwen schaden. Dan helpt het niet als de begeleider alleen maar 'de lat wat lager legt'. Dan komt het aan op een relatie waarin de kernvraag

niet is: 'lukt het een beetje met het werk?', maar 'Hoe gaat het met jou, zit je lekker in je vel, en helpt wat je doet je daarbij?' Tegelijk moet het werk dan wel zo georganiseerd zijn, dat kwetsbare bezoekers de mogelijkheid hebben om mee te doen, al is het ook op een basaal en/of kleinschalig niveau.

Dit proces voorafgaand aan het doe-boek werd begeleid door Bart Eigeman, oud-wethouder Welzijn in 's-Hertogenbosch en coach op het gebied van het organiseren van maatschappelijke actie.

Voorwaarden

Om een plek te bieden waar ieder mens tot zijn recht komt, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Een goede organisatie met duidelijke afspraken is nodig, maar ook ruimte om te improviseren. Dat vereist dat iedereen dezelfde missie helder voor ogen heeft, hetzelfde denkt over het eigene van de organisatie, en dat er een visie is over wat je van medewerkers, vrijwilligers en

bezoekers kunt en wilt vragen. Manieren om dat te verhelderen en daar samen scherp op te blijven, zijn bijeengebracht in het doe-boek, een kompas dat helpt om te blijven werken vanuit de kernwaarden.

Voor 2022 heeft Netwerk DAK op de agenda dat het gebruik van dit doe-boek door besturen van inloophuizen gemeengoed wordt binnen het netwerk.

Waar zijn wij op uit? Op welke vraag of behoefte vanuit de samenleving spelen we in? Wat noemen we een 'succes' in ons werk? Wanneer voelden we ons trots op ons inloophuis en op onze deelnemers? Een heldere missie geeft antwoord op vragen als deze. De antwoorden samen op deze vragen, laten zien waar we ons aan vasthouden en welke kant op we willen bewegen. Een missie vormt zo een leidraad voor het handelen.

Ontmoeting en (beleids)verandering Luisterkracht

In het project Luisterkracht ontmoet een groep 'mensen met een verhaal' gedurende een traject van twee jaar een aantal 'mensen met invloed'. Wat ervaringsdeskundigen op het gebied van sociaal-maatschappelijke kwetsbaarheid inbrengen, helpen we in dit project te vertalen naar concreet beleid.

Het uitgangspunt van Luisterkracht is dat kwetsbare mensen hun ervaringen, wijsheid, vragen en knelpunten delen met elkaar en met 'mensen met invloed'.

Dit kunnen lokale politici en beleidsmedewerkers zijn, maar ook welzijnswerkers, leidinggevend bij GGZ of politie,

religieuze leiders en mensen uit het bedrijfsleven. Deze 'mensen met invloed' luisteren naar kwetsbare mensen (en luisteren 'dieper' dan dat ze alleen van een incident de concrete hobbel signaleren en wegnemen) en zoeken met hen naar mogelijkheden om 'het dna' van beleid en werkwijze te verbeteren.

Ruimte en veiligheid

Iets dat alleen kan als je het verhaal van een ervaringsdeskundige écht laat binnenkomen, écht tot je door laat dringen. Wil je mensen zeggenschap laten hebben bij het bepalen van oplossingen voor problemen waar zij mee te kampen hebben, dan vraagt dat van je dat je mensen met een verhaal zelf aan het woord laat over hun ervaring.

In Luisterkracht helpen we 'mensen met invloed' om de ander de ruimte en veiligheid te geven om niet alleen hun probleem verwoorden, maar ook mee te denken over oplossingen.

Er had zich een aantal lokale organisaties aangemeld om in dit project mee te draaien, maar door corona was de voorbereiding lastiger te plannen en zullen ontmoeting en uitwisseling tussen verschillende plaatsen pas in 2022 concreet plaatsvinden.

Een kerngroep die dit traject op basis van opgedane ervaringen en reflecties continu bijstuurt, en bewaakt dat er steeds nieuwe stappen worden, bestaat uit beroepskrachten vanuit de deelnemende inloophuizen.

Mooie initiatieven in de praktijk

Op een aantal plekken in Nederland zijn inloophuizen in 2021 al bezig om vormen van ontmoeting en (beleids)verandering in de praktijk te brengen. Netwerk DAK heeft deze voorbeelden beschreven, de rol van uitgangspunten en achtergronden in kaart gebracht, en bij de uitvoering aanraders en valkuilen benoemd. De meest out-of-the-box en meest leerzame voorbeelden zijn verzameld in een digitale toolbox én zijn bijeengebracht in mooi vormgegeven magazine, dat begin 2022 naar alle leden wordt toegestuurd. De verzamelde initiatieven zijn zeer divers, waardoor er voor alle inloophuizen wel iets tussen zit waar ze inspiratie aan kunnen ontleen en/of mee aan de slag zouden kunnen.

Studie- en inspiratiebijeenkomst

Netwerk DAK organiseerde in het kader van Luisterkracht in september 2021 voor 60 deelnemers een studie- en inspiratiebijeenkomst over ontmoeting en (beleids)verandering. In inleidingen van drie deskundigen ging het over de rol en

verantwoordelijkheid van inloophuizen, buurt- en straatpastoraat als het gaat om het spanningsveld tussen beleid en de 'veranderbaarheid' van mensen, en hoe het verhaal van 'mensen met een verhaal' centraal kan worden gesteld en een rol kan spelen in het veranderen van beleid. In een reeks ronde-tafel-gesprekken analyseerden deelnemers vervolgens aansprekende initiatieven op herhaalbaarheid in een andere context en op (verschillen in) aanpak en impact waarmee dan gerekend moet worden.

Afstemming Fonds Franciscus

Het project Luisterkracht werd ontwikkeld en uitgevoerd in goede afstemming met Fonds Franciscus, en we zoeken naar wederzijdse versterking. Dit kreeg onder andere vorm op de uitwisselingsbijeenkomst van Fonds Franciscus op 12 oktober 2021, waar Netwerk DAK een workshop verzorgde over het thema 'Ontmoeting en (beleids)verandering'.

Om Luisterkracht mogelijk te maken kreeg Netwerk DAK financiële en organisatorische ondersteuning van Kansfonds en Adessium.

Doorbreek de rollen

Hans van Bree, Ervaringsdeskundige uit Eindhoven

"Neem onze mening serieus. In de periode dat ik dakloos was, was de afstand tussen de hulpverlener en mij als cliënt heel erg groot. In gesprekken was ik altijd de hulpbehoevende en zij de hulpgevende. Toen ik zelf mocht spreken met beleidsmakers, was het opeens een gesprek van persoon tot persoon. Dat was heel bijzonder. Het feit dat mensen me zagen, gaf me vertrouwen, en heeft me veel goed gedaan."

Zingeving in en buiten het inloophuis

Netwerk DAK startte in 2021 het project 'Zingeving in en buiten het inloophuis'.

We brengen in kaart hoe inloophuizen, buurtpastoraat en straatpastoraat inspelen op zingeving en levensvragen bij de mensen voor wie ze er zijn. De aandacht voor zingeving in zorg en welzijn groeit, en in en voor de sector is er steeds meer aanbod in ontwikkeling, maar kunnen inloophuizen, buurtpastoraat en straatpastoraat daar wat mee? Of moet er iets komen dat op hun doelgroep en werkwijze is toegesneden?

Om hier aan te werken is gezocht naar samenwerking met een kennisinstituut. Die werd gevonden in de betrokkenheid van Thijs Tromp, hoogleraar Diaconaat aan de PthU, als adviseur.

Dat inloophuizen, buurtpastoraat en straatpastoraat aandacht aan zingeving besteden, op een terloopse manier, hoeft niemand te verbazen. In het dagelijks contact komen verlieservaringen ter sprake, gaat het over vergeven, het herstel van beschadigde relaties, over volhouden, en over geloof in de toekomst.

Dat gebeurt al koffiedrinkend in de inloop, maar ook al kokend, wandelend, tijdens het leren van de taal en het invullen van formulieren. Je zou het 'ingebedde zingeving' kunnen noemen. Bezoekers en de mensen waarmee buurtpastoraat en straatpastoraat contact hebben, zeggen expliciet dat dit aanbod verschil maakt voor hen. "Ik ben hier een ander mens geworden," zegt een bezoeker van een inloophuis naar aanleiding van de manier waarop de mensen daar hem ruimte boden voor het gesprek over levensvragen.

Het in kaart brengen hiervan is één ding. Er is ook gekeken naar de eigenheid van deze terloopse benadering, en aan specifieke skills die daarbij van belang zijn. Gespreks- en luistervaardigheden worden bij 'ingebedde zingeving' net even anders ingezet dan in een 'gewoon' pastoraal gesprek, en het werkt vaak beter als ze gecombineerd worden met het genoemde wandelen, koken, etc. Die bevindingen helpen om de contouren scherper te krijgen voor een te ontwikkelen ondersteuningsaanbod.

Zingeving in inloophuis St. Marten in Arnhem

Coördinator Ellie Smeekens: "Soms ook bid ik met mensen. Sinds ruim een jaar hebben we eens in de maand een bijbelgesprek in het inloophuis. Want in individueel contact komen regelmatig thema's langs die te maken hebben met zingeving. Wie wil, sluit aan. We lezen een verhaal uit de bijbel, zoeken met elkaar naar wat dit verhaal ons nu zou willen zeggen, en leggen het naast ons eigen leven. Dat laatste meestal in een creatieve werkvorm met schrijven, tekenen, een spelvorm, fotomateriaal of wat dan ook. Bijbelverhaal en eigen leven plaatsen elkaar niet zelden in een nieuw en verrassend licht."

Uit je dak! Werken aan professionalisering

Aan kleine grassroot initiatieven in het sociale domein, waaronder ook veel, vooral kleinere, inloophuizen, wordt steeds meer eisen opgelegd: de AVG, de VOG, lokale regelgeving, eisen die co-financiers en samenwerkingspartners stellen aan transparantie, vrijwilligersbeleid, en monitoring & evaluatie. Maar de uitvoerenden zijn vaak echte doeners, met vooral oog en hart voor mensen die elders geen aansluiting vinden, die onzichtbaar zijn, geen sociale netwerken hebben, er alleen voor staan.

Netwerk DAK is in 2020 het project Uit je Dak! begonnen, waarmee het kleinere inloophuizen helpt het voldoen aan al die eisen te combineren met het op een goede manier plek bieden aan, en zien en horen van kwetsbare mensen.

In het project begeleiden we vier locaties intensief bij de professionalisering van de organisatie met behoud van oog en hart voor de mensen. Gedurende (maximaal) drie jaar worden deze vier plekken, en vanaf 2022 een vijfde, ondersteund om professionalisering niet te zien als een verplicht maar vervelend stukje overhead.

Je kunt het namelijk ook zien als iets dat, mits met de juiste focus ingezet, bijdraagt aan de mate waarin je kwetsbare mensen veiligheid en een warm welkom kunt bieden.

Daarom gaan identiteits- en visievragen vooraf aan ingrepen in de organisatie, en blijven ze ook tijdens het proces continu in beeld. Denk daarbij aan vragen als:

Wie willen we zijn en waar staan we voor? Hoe spelen we in op veranderingen in de samenleving? Hoe verhouden we ons tot de kerken, hulpverlening en overheid die lokaal onze partners zijn?

Begeleiding

Een paar highlights uit de vraagstukken, aanpak en geboden begeleiding per werkplek:

- In Schiedam wordt de samenwerking tussen de drie inloophuizen en het aanstellen van een gezamenlijke beroepskracht in nieuwe banen geleid.
- Bij een nog jonge organisatie in Middelburg die snel groeit en waarvan de doelgroep snel diverser wordt, helpen we bij beleidsontwikkeling en scheppen we voorwaarden om tot de aanstelling van een betaalde coördinator te komen.
- In Rotterdam wordt een inloophuis vanuit een migrantenkerk ondersteund bij verbetering van monitoring & evaluatie, verantwoording en transparant financieel beheer, en online zichtbaarheid.
- In Maastricht ondersteunen we de doorstart van een bezoekproject vanuit de kerken naar een nieuwe inlooplek voor een meer diverse doelgroep, met een verder reikende inbedding in de stadssamenleving en haar functionele netwerken.

Deze intensieve begeleiding levert ook Netwerk DAK nieuwe en actuele kennis op. Die wordt in een latere fase van het project gesystematiseerd en benut voor advisering aan de andere DAK-leden.

Aan dit project hebben Stichting Rotterdam en Stichting Dioraphte zich als dragende co-financiers verbonden.

Uitwisseling workshops en bijeenkomsten

In 2021 organiseerde Netwerk DAK twee fysieke landelijke bijeenkomsten: “Jong en oud – samen sterk!” en 8 regionale bijeenkomsten “Provocatief pastoraat”. Samen werden deze bezocht door ruim 200 coördinatoren, vrijwilligers en bestuursleden.

Behalve kennisdeling was ook verbinding tussen mensen die zich op dezelfde manier inzetten een van de oogmerken van deze bijeenkomsten. Zeker na het eerste coronajaar (dat 2021 nog enkele periodes van contactbeperkingen in petto had, wisten we toen nog niet) hadden bestuurders en coördinatoren een enorme behoefte aan fysieke ontmoeting met gelijkgestemden, aan horen, zien, ruiken en voelen, kortom aan ‘bij elkaar over de vloer komen’. We hebben dat gefaciliteerd door verspreid over het land 12 inloophuizen te vragen, zich open te stellen voor ‘praktijkbezoeken’ van inloophuismedewerkers elders. Vanwege corona hielden we dit kleinschalig: 5-6 bezoekers per locatie was te verantwoorden, meer niet. Het gevolg: 72 coördinatoren, vrijwilligers en bestuurders namen eraan deel.

Provocatief pastoraat

Alweer hetzelfde gesprek met een bezoeker en het gevoel dat je steeds in herhaling valt? Veel coördinatoren of buurtpastores herkenden dat. Hun vraag luidde: hoe daag je de ander uit om niet steeds in dezelfde zwakte te blijven hangen, maar in beweging te komen? De werkbijeenkomsten Provocatief werken die buurtpastor Marieke Sillevius Smitt voor Netwerk DAK ontwikkelde,

lieten we op acht plekken in het land geven aan vrijwilligers en coördinatoren van inloophuizen, buurt- en straatpastoraat. Bij de bijeenkomsten waren gemiddeld 15 deelnemers.

Luister- en gesprekstechnieken en het gebruik van non-verbale signalen zoals lichaamstaal, kunnen effectief worden ingezet om de ander ‘uit de tent te lokken’, out of the box te laten denken en praten, anders te laten kijken naar eigen logica en aannames, en kunnen daardoor helpen de ander te verleiden tot een (soms niet meteen comfortabele) nieuwe blik en nieuwe activiteit. Steeds met respect voor de positie, de (mentale) beweeglijkheid en het ‘bewegingstempo’ van de ander, en daardoor steeds verenigbaar met de principes van de presentiemethodiek.

Landelijke netwerkdag

‘Jong en oud - Samen sterk!’

Een van onze landelijke dagen ging over ‘Jong en oud’. ‘Jong en oud’ gaat niet over het stokje doorgeven, maar over samen optrekken, verbinden. Om nu en in de toekomst voortdurend nieuwe antwoorden te hebben op de noden van kwetsbaren in onze samenleving.

In een divers programma (inleidingen, uitwisseling in kleine groepen, praktische workshops) kwamen we samen met onze deelnemers tot een reeks do’s en don’ts om vrijwilligers van elke generatie nieuwsgierig te krijgen en te houden naar elkaars drive en elkaars kracht, om ze optimaal te laten samenwerken, en om optimaal van elkaar te laten leren, met maximaal respect voor elkaars eigenheid binnen één team. Het ochtendprogramma hebben we online beschikbaar gemaakt via onze nieuwsbrief en website.

Als het team van samenstelling verandert, verandert ook de sfeer en daarmee beleving van de teamleden. Sommigen voelen zich door veranderingen in het team meer of juist minder belangrijk, meer of juist minder gewaardeerd. Vooral vrijwilligers met een zeer lange staat van dienst, maken veel cultuurveranderingen mee. Als daarbij ook de opvattingen veranderen over hoe het werk gedaan moet worden, kan dat voelen als ‘niet meer gewaardeerd worden’, ‘afgeserveerd worden’. En soms kan er met de jaren inderdaad minder dan vroeger. Met de leeftijd nemen soms ook de beperkingen toe.

Toch kun je als coördinator in het inloophuis oudere vrijwilligers begeleiden in zo’n proces. Zingevende gesprekken spelen daarin volgens Willem-Jan de Gast, programmaleider Samen Ouder Worden bij NOV, een grote rol: “Ga samen op zoek naar vrolijkheid, betekenis, naar iets waar iemand in kan groeien, ook als hij of zij al vijftig is. Zo wakker je bij de ander weer zin aan. Kijk naar wat iemand wél kan. Dat kan iets heel kleins zijn. Misschien geen vaste vrijwilligerstaak, maar wel hele goede gesprekken voeren met andere bezoekers.”

Kwetsbaarheid en veerkracht zijn verschillende kanten van dezelfde medaille, aldus De Gast. “Je hebt of bent het vaak allebei tegelijk. Die kwetsbaarheid mag je erkennen en je mag er aandacht voor hebben. Maar: ga óók op zoek naar de veerkracht!”

Van betekenis zijn

In het middagprogramma van de netwerkdag werden in workshops meerdere thema’s uitgediept, waaronder de vraag: hoe verleid je als inloophuis jongeren om vrijwilliger te worden? “Door ze niet te vragen, vrijwilliger te worden”, leerden de bezoekers van de workshop van

Johanna Hoving (Stichting TijdVoorActie): “Jongeren haken niet aan op het woord ‘vrijwilligerswerk’, maar op het idee van ‘van betekenis zijn’.” De ruimte om van waarde te zijn voor anderen, dus. Maar zonder de verplichtingen en beperkingen die een ‘taakomschrijving’ voor hun gevoel oplegt. Een woordenspel? Of een eye-opener? Moeten we alleen de vraag aan jongeren anders verpakken? Of kunnen we ook zelf anders omgaan met, en aankijken tegen, hoe we ons werk organiseren?

De Netwerkdag was mede mogelijk door donaties van het Fonds Sluyterman van Loo, Ars Donandi en RCOAK.

Bestuursleden

Paul van Hattem, voorzitter
Piet Kuijper, secretaris
Simon Brussel, penningmeester
Norbert van Berckel, bestuurslid
Ton Bervoets, bestuurslid
tot 1 november 2021
Nienke van Dijk, bestuurslid
Mieke Zagt, bestuurslid

Medewerkers

Helma Hurkens, coördinator
Meta Floor, stafmedewerker
Pieternel Ermen, stafmedewerker
Jasmijn Olk, communicatie en secretariaat

Partners

Het werk van Netwerk DAK wordt mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van:
Adessium,
Ars Donandi,
Pasmaan Stichting,
Cordaid,
Dioraphte,
Fonds Sluyterman van Loo,
Fundatie van den Santheuvel, Sobbe,
Kansfonds,
Kerk in Actie,
Konferentie Nederlandse Religieuzen – PIN,
Maatschappij van Welstand,
Oranjerfonds,
RCOAK,
Stichting het R.C. Maagdenhuis,
Stichting Rotterdam.

Netwerk DAK heeft 2Select Fondsenwerving als samenwerkingspartner en verwijst leden door bij vragen over fondsenwerving.

Onze mediale uitingen werden vormgegeven door Begeesterd ontwerp communicatie & branding te Den Haag.

ORKA Vastgoed verhuurde ons de kantoorruimte tegen gereduceerd tarief.

Netwerk DAK is aangesloten bij de Coalitie "Eén tegen eenzaamheid."

Beeldmateriaal

Pagina 3 en 24: Jan Nieuwstad
Pagina 17: Mary Kouwenhoven

Adres

Mariahoek 17
3511 LG Utrecht
06 37 192 976
info@netwerkdak.nl
www.netwerkdak.nl
NL19 INGB 0005 9952 48

kerk
in actie

Konferentie
Nederlandse
Religieuzen
knr

RCOAK
Rozewijk Catholiek Oude Arnhem Kantoor

dioraphte

STICHTING
ROTTERDAM

Kansfonds
geven om
een ander

Ars Donandi
Mevrouw A.Th. Vogler
fonds

Cordaid

FONDS
SLUYTERMAN VAN LOO
OUDERENPROJECTEN

oranje fonds Doe je mee?

‘Ik heb de ruimte om gesprekken te voeren’

In Leiden wonen officieel vierhonderd mensen op straat, maar in de realiteit zijn dit er meer. Als straatpastor heeft Femke Post ruimte om de daklozen in de stad te ontmoeten en echt te leren kennen. “Straatpastoraat is presentie”, legt ze uit. “Het gaat er niet om, zoveel mogelijk mensen te spreken, maar dat je er écht voor iemand kunt zijn.”

Bij de straatpastor kun je terecht als je gewoon even met iemand wilt kletsen, behoefte hebt aan een luisterend oor, op zoek bent naar een vertrouwelijk gesprek, of wilt praten over geloof. Dat staat op het visitekaartje dat Femke uitdeelt aan mensen die ze ontmoet.

Twee uur

“Laatst had ik met een man uit de opvang een gesprek gepland. Hij belde mij op om te zeggen dat hij wat later kwam. Prima, zei ik, ik heb de komende twee uur voor tijd voor jou. Een kwartiertje later kwam hij binnen. Na het gesprek vroeg hij: ‘Begrijp ik nou goed dat je twee uur voor mij hebt vrijgehouden?’ Hij vertelde dat hij dat van hulpverleners niet gewend was. Ik vind het enorm fijn dat ik in mijn werk de ruimte krijg om dit soort gesprekken te voeren. Omdat ik geen targets hoeft te halen, mijn resultaten niet hoeft te documenteren, zowel qua inhoud als qua tijdsplanning geen agenda heb, kortom omdat ik geen haast heb, kan ik inspelen op de behoefte van de ander.”

In gesprek komen

Met mensen praten. Of zwijgen. Of bezig zijn. Maar altijd: met mensen in verbinding treden. En blijven. Dat is waar het werk van Femke om draait. “De gesprekken zijn heel uiteenlopend. Het ene moment spreek je iemand die zijn kinderen niet mag zien en daar moeite mee heeft. Of iemand die heel diep in een verslaving zit. En daarna kom je iemand tegen die vertelt dat hij een huis heeft gevonden en binnenkort weg kan uit de opvang. Of we hebben het over het weer. En: ik heb altijd een pakje shag bij me. Ook dat helpt om in gesprek te komen.”

Netwerk DAK is een
Algemeen Nut Beogende
Instelling (ANBI).
KvK-nummer: 30236372
RSIN-nummer: 819028204

Mariahoek 17
3511 LG Utrecht
06 37 192 976
info@netwerkdak.nl
www.netwerkdak.nl
NL19 INGB 0005 9952 48